

PhDr. Simona Binková, CSc.
Středisko ibero-amerických studií FFUK

Posudek oponenta diplomové práce

Bc. Tereza Sosíková, *Sociolingvistická perspektiva bilingvních komunit v Mexiku: případ etnika Rarámuri*, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Středisko ibero-amerických studií, Praha 2016, ved. práce doc. mgr. Markéta Křížová, Ph.D., 87 str. + příl.

Kolegyně Sosíková, absolventka bakalářského filologického oboru hispanistika, si v navazujícím magisterském studiu iberoamerikanistika zvolila téma diplomové práce na hranici mezi vícerymi disciplínami. Zúročila v ní své znalosti z obou studovaných oborů (filologie, amerikanistika) a nepochybně zapracovala i zkušenosti získané dílčím studiem oboru romistika (terénní výzkum, sociolingvistika). Věnovala se problematice minoritních/ohrožených jazyků a zkoumání procesu a důvodů ubývání jejich mluvčích na konkrétním případě mexického indiánského etnika Rarámuri (Tarahumara).

Na diplomantčině práci je třeba ocenit solidní teoretické ukotvení problematiky (kap. 1) a historický vhled do státní politiky Mexika ve vztahu k indiánským menšinám a jejich jazykům obecně (jde totiž o zcela zásadní problém vzhledem k obrovské etnické a jazykové diverzitě země – kap. 2). V kap. 3 už vymezuje a definuje předmět svého užšího zájmu, etnikum Rarámuri s jeho prehispanšskými kořeny, koloniální minulostí a dnešními problémy. S tímto teoretickým a historickým pozadím pak přistoupila k vlastnímu terénnímu výzkumu jazykové situace mluvčích rarámuri v několika lokalitách, kde srovnávala i výsledky státní jazykové politiky (kap. 4). Záměrně vybrala odlišné modely: relativně izolovanou venkovskou komunitu, menší centrum, kde se setkává mestické a indigenní obyvatelstvo a urbánní prostředí hlavního města státu Chihuahua.

Svou práci podložila (a dokládá) vlastními výzkumnými výsledky zařazenými v početných přílohách, dokázala se vypořádat s jen dílčí znalostí domorodého jazyka, její závěry lze i přesto považovat za relevantní. K plusu patří i schopnost orientovat se v aktuálně komplikovaných podmínkách regionu (bezpečnostní rizika) a schopnost flexibilně na ně reagovat.

Podněty k diskusi:

- Otázka ztráty kulturní diverzity, včetně jazykové, není (ani co do rozsahu) jen otázkou moderní doby, jak ji prezentuje Sosíková (str. 12) s odkazem na práci Kena Halea (1992). V rámci širšího studovaného prostředí (Španělsko a vývoj románských jazyků) stačí zohlednit důsledky romanizace Iberského poloostrova.

- Práce V. Hingarové jsou jistě nejkompexnějšími pracemi v rámci UK týkajícími se současné situace domorodých jazyků v Mexiku, ale nejsou zcela ojedinělé: jako dílčí pohled je možno uvést dipl. práci Lady Demišové věnovanou jazyku purépecha (1999) vedenou PhDr. Annou Mištinovou, jejíž vlastní disertace (2012) se zabývá mnohými, i teoretickými aspekty americké španělštiny, včetně vztahu k indiánským jazykům (zvl. kap. 2). Otázkou spíše kulturní a etnické identity se pak zabývala disertace Michaly Bernkopfové (obhájena 2011, tiskem 2014).

Další poznámky formálního rázu:

- skloňování Chihuahua / 6.p. Chihuahue: preferovala bych skloňování již kodifikované pro Nicaragua, Managua apod. (podle vzoru žena, ale ve 3. a 6. dle měkkého vzoru) – tak i Halbich
- příležitostně přílišná závislost na cizojazyčných zdrojích: masová media, kapacitovat, obecní město, ceremonie Semana Santa.
- Ne úplně vždy precizní citace a interpretace údajů: např. odkaz na spis jezuity Neumanna vydaný 1730 (byl vydán lat.!) nemůže být dáván do bezprostřední souvislosti s jeho moderním šp. titulem; Stefflova gramatika nebyl vydána nikdy, slovník až 1809 (vše str. 30)
- Někteří v textu odkazovaní autoři a jejich díla (Quiñonez, str. 34; Morales, str. 74) chybějí v bibliografii, jiní jsou odkazováni chybně pod druhým, tj. mateřským příjmením (Pineda – 36 a passim, místo Moreno Pineda; někde také jako Morena Pinedo!! – 38, 2x) a jsou pak “nedohledatelní” .
- Carl Lumholtz (a ne Lumhotz) nepobýval v Tarahumaře v roce 1998, ale přinejmenším o sto let dříve a jeho “kultovní” dílo vyšlo původně anglicky a ne šp. (vše str. 41).
- V přílohách:
 - 7.1.2., tab. 5 – chybí učitel č. 1
 - tamtéž, tab. 1-6 je pro domorodý jazyk volena invariantně zratka “R” nebo “r” (bez vysv.)
 - 7.1.3, tab. 9, 10, 11 – se ale v případech bilingvnosti střídá např. “r/š”, “š/t”, “š/r”, “t/š” (umím si představit, že první z jazyků bude dominantní, ale střídání “r” a “t” a dokonce “r” a “R” je snad nějakým způsobem funkční?? (bez vysv.); neúplný klíč až u tab. 16: “t/r” – tarahumarština (ale proč tedy vůbec rozlišeno?). “t” a “r” znovu rozlišováno i v tab. 17, 18 (dokonce i T) a 23. Musím se přiznat, že jsem práci jako původním školením filolog-hispanista četla s opravdovým zájmem a obdivem k autorčinu záběru a výsledkům, ale znepokojovalo mne, že mi třeba něco podstatného uniká.
 - Podobně u tab. 20 a 21: umístění vysvětlivek, jež objasňují využití několika barev k označení jazykových postojů mluvčích (ale tabulky jsou černobílé !?)

Závěr: teoretické ukotvení, přehlednost práce, vlastní výsledky terénního výzkumu, včetně jejich podrobného a koncepčního vyhodnocení, zařazují tuto diplomovou práci mezi opravdu zdárné a tyto aspekty si zasluhují hodnocení výborně. Zbytek výhrad formálního rázu přiřítám finalnímu spěchu - a ponechávám zde prostor k obhajobě. Práci samozřejmě doporučuji k obhajobě,

V Praze, 25.5.2016